

De schoonheid van de schoen in poëzie gevangen

Schoenenontwerper Wopke Grobben uit Groningen is bezig internationaal door te breken. In het najaar komt een wintercollectie van hem uit bij Lisa Tucci. En door een gelukkig toeval worden zijn schoenen nu ook nog bezongen door dichters.

Door Job van Schaik

GRONINGEN ■ Soms is het café toch nog ergens goed voor. Zoals laatst, toen Rense Sinkgraven, stadsdichter te Groningen, met zijn vriendin op stap ging en bij café Mulder op schoenenontwerper Wopke Grobben en zijn manager stuitte. Vriendin en manager kenden elkaar, dichter en schoenenontwerper niet. Maar Grobben had net van de Portugese fabrikant Lisa Tucci te horen gekregen dat zijn wintercollectie in productie genomen zou worden. En dat moest natuurlijk gevierd worden.

Van het een kwam het ander. Grobben vertelde hartstochtelijk over het ambacht van de schoenmaker. Over de leest, over de naden en de draden en dat het precies goed moest zijn, want anders kon je weer opnieuw beginnen. Maar Grobben vertelde ook

■ EXPOSITIE

De expositie 'Schoenen versus literatuur' is van 12 tot en met 20 mei te zien op het Balenfestival in Enschede (Balengebouw, Schurinksweg 97; www.balenfestival.com). Elke dag (niet op dinsdag en woensdag) zijn er twee dichters aanwezig die hun gedichten voordragen, begeleid door muzikanten. In het najaar verschijnen de schoenengedichten bij Uitgeverij Passage.

Zomercollectie

Wopke Grobben gaat ook schoenenontwerpen voor de zomercollectie Lisa Tucci. Dat is eergisteren afgesproken met de Portugese schoenenfabrikant. Voor de wintercollectie verschijnen in september of oktober twaalf modellen van Grobben op de markt. Voor de zomercollectie gaat hij vijftien ontwerpen maken, waarvan er waarschijnlijk ook weer zo'n twaalf in productie worden genomen.

over elegantie, erotiek en verleiding, over zijn duivelschoenen, over het gevoel dat je in een schoen legt, en over de schoonheid van de schoen. De nacht kwam en de dichter in Sinkgraven ontwaakte bij het aanhoren van de passie.

En Sinkgraven vertelde Grobben hartstochtelijk over het ambacht van de dichter en samen ontdekten ze veel overeenkomsten. Dat de woorden zijn als leer, dat ritme en interpunctie zijn als naden en de draden, en dat ook in een gedicht alles precies moet passen. En natuurlijk over dood, liefde en verleiding. Waarop Grobbens manager (Jacob Bolhuis) uitriep: 'Hier moet wat mee gebeuren!' Aldus geschiedde. Want de schoen was voor de dichter tot leven gekomen.

De schoenenontwerper beschikt over de gave van het woord en kan prachtig vertellen van wat hij in een schoen ziet. Hij zei de dichter: 'Je trekt een soort beest aan.' En Sinkgraven dichte: 'Ik ben een beest, bijt door, ben een genadeloze jager.' Sinkgraven verzamelde andere dichters en ook voor hen preekte Grob-

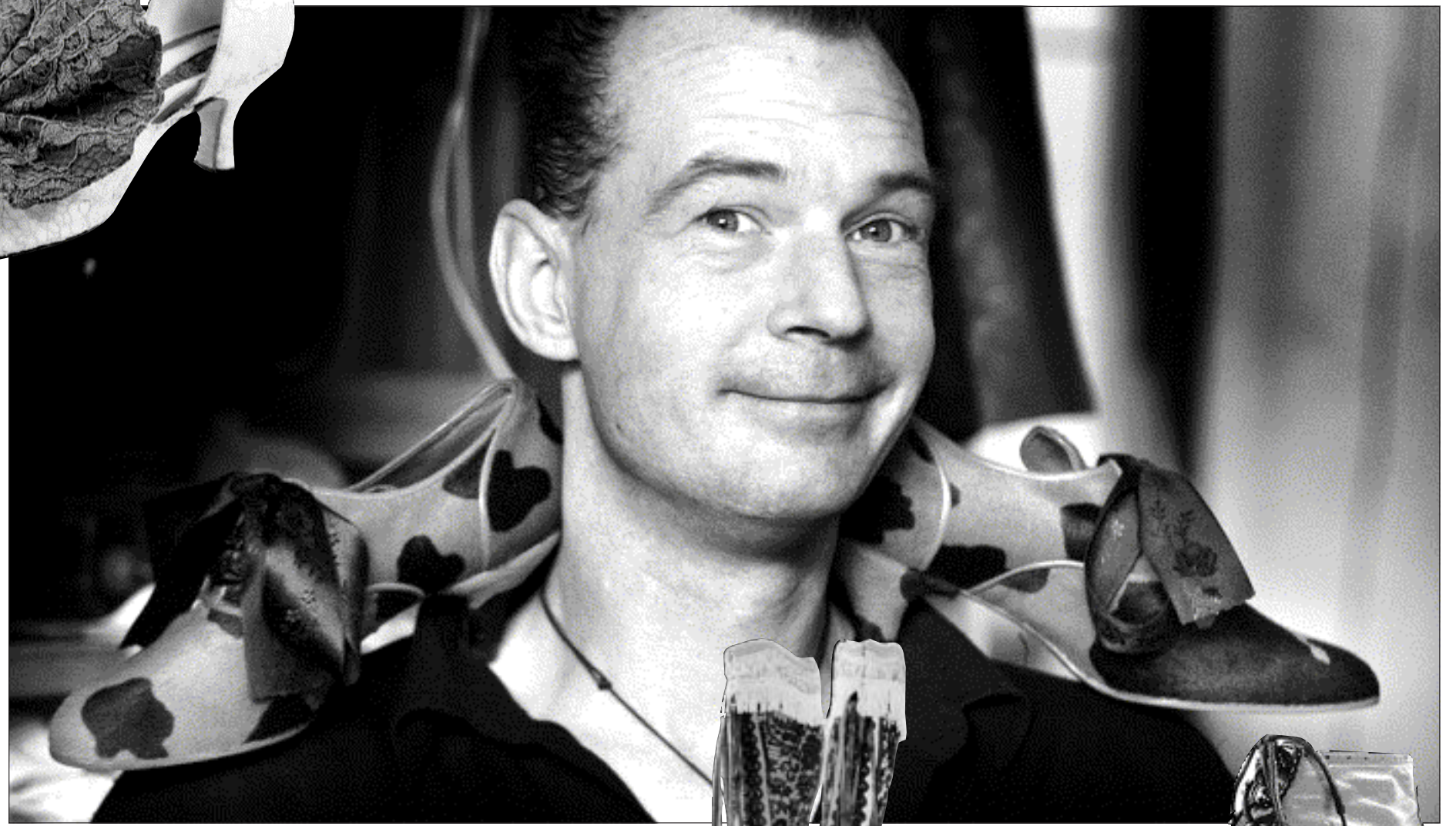
ben de passie van de schoen. Bij iedere schoen had hij een verhaal en de dichters dichtten.

En nu zijn ze er dus: schoenengedichten van Bart FM Droog, Kasper Peters, Tjitse Hofman, Jan Baeke, Ilse Starckenburg, Wouter Godijn, Al Galidi, André Degen, Willem Groenewegen, Thomas Möhlmann, Ton Peters, Daniël Dee, Sieger M.G., Maurice Buehler, Elmar Kuiper, en natuurlijk Jean Pierre Rawie en de Dichter des Vaderlands, Driek van Wissen. Vanaf 12 mei zijn schoenen en gedichten te zien en te horen in Enschede, op het Balenfestival.

Maar ook na het festival blijven schoenen en poëzie bij elkaar. Want ook de gedichten gaan naar Portugal, naar schoenenuitgever Lisa Tucci. In drie talen (Nederlands, Duits en Engels) worden ze op een papertje toegevoegd aan de schoendozen die de wintercollectie van Grobben herbergen. Zodat de poëzie van Wopke Grobbens schoenen in leer en woord voor altijd zijn verenigd.

Stadsdichter Rense Sinkgraven.

Schoenenontwerper Wopke Grobben.

Foto: Archief DvhN/Duncan Wijting

Duivelschoenen

Mijn geest is fundamenteel, mijn stiksel levensdraad. Regeer volgens de richtlijn van de leest. Schoenen zijn het kompas van ons bestaan, op blote voeten val je stil.

Ik ben een beest, bijt door, ben een genadeloze jager. Voel het leer, ik ben speciaal gemaakt voor jou. Ik zal je voeten laten spreken, gemaakten, vleugels geven. En als de goot de laatste catwalk wordt, blijf dan lichtvoetig en loop, loop tot je niet meer kunt.

Rense Sinkgraven

RECENSIE ■ 'PREDIKER & HOGLIED' DOOR VAN MUISWINKEL EN VAN VLEUTEN

Komisch en opnieuw toch verrassend

★★★★☆

Gebeurtenis: theatershow Erik van Muiswinkel en Diederik van Vleuten. **Programma:** 'Prediker & Hooglied.' **Tekst en spel:** Van Muiswinkel & Van Vleuten. **Gezien:** 3/5 De Tamboer, Hoogeveen. **Publiek:** 534. **Nog te zien:** 8 en 9/5 Theater Geert Teis, Stadskanaal. **Bijzonderheid:** volgend seizoen reprises.

Door Jacques J. d'Ancona

Een park. Een boompartij onder het pseudoniem lommer, een muziekkoepel, twee bankjes. Je herkent het beeld. Daar houden zich twee mannen op. Leefijdsgenoten (45) die het 'gemaakt' hebben, maar nog niet klaar zijn. Niet met elkaar en niet met hun land. Aangezien ze Van Muiswinkel en Van Vleuten heten, ontstaat er een gesprek, een eindeloze discussie.

Zeg dat wel. Na vijftien jaar van samenwerking is het goed de dingen door te praten. In feite betrappen ze elkaar erop dat dit nodig is, want ze stellen zich sociaal op tegenover ons met wie zij het gevoel delen dat het noodzakelijk is het Nederland van toen en nu op te graven en door te spitten, analyses te formuleren en vast te leggen. Sinds 1997 hebben ze de wereld al gehad, de maan betreden en de midlifecrisis verwerkt in een afrekening met hun vaste lasten. Toen ze het aftandse nummertjescafé definitief achter zich lieten in het fenomenale programma *Antiquariaat Oblomov*, zag dat er in 2005 uit als een afsluiting. Wat nu?

De aanmaakperiode van hun vijfde show *Prediker & Hooglied* verliep stroef. De legende wil dat ze het oorspronkelijke idee zelfs moesten

wegleggen en bijstellen, maar onder geen voorwaarde terug wilden naar de imitaties waar ze meer dan beroemd mee werden. Dat is gelukt. Muis & Vleut gaan nooit voor makkelijk succes. Dus bevat *P & H* treffende, hilarische solo's en snel en messcherp gesneden dialogen met vlammende *one-liners*. Daarin hebben ze barrières genomen. Het zijn geen traditionele sketches. Harry van Raay, de vroegere PSV-voorzitter, krijgt een monumentje van niet meer dan een halve zin van Erik van Muiswinkel. Wél komt Diederik van Vleuten met een pastiche op Simon Carmiggelt en een vliegtoon Hermans, maar die vallen in een breed spectrum. Want er is een aanleiding.

Ze moeten inventariseren wat de Hollandse kolonie in Australië wil horen als het duo op de jaarlijkse feestavond

van kakkers en bijpassende landgenoten een optreden verzorgt dat (zo mogelijk) tot intellectuele bewustwording en vermaak zou kunnen strekken. Vanzelfsprekend passeren vragen. Komen kwesties voorbij, sluimerende achterdocht en twijfel, strak omlijnd gekisbeis en kritiek. Krijgt het 'poppenkastcabaret' van de tv een sneer, het taalgebruik, de vrijheid van meningsuiting (onontkoombaar, het zit bij al hun collega's), de integratie, de musicalgekte, hun eigen functioneren, het verdriet van Theo van Gogh, de verzorgingsstaat en het gekakel dat doorgaat voor een opinie. Prachtig is de vergelijking van 'zwerfvuil in een heuvelandschap'... Subtiel, verrassend en spiritueel laten ze scènes ontstaan om in en uit hun rollen te stappen. Mooi, boeiend, komisch.

OPINIE ■ LIBRIS LITERATUURPRIJS 2007 WORDT MAANDAG UITGEREIKT

Jury nomineerde de verkeerde Vlaming

Op 7 mei wordt bekend wie de Libris Literatuurprijs krijgt. Mede omdat de jury de verkeerde Vlaamse schrijver heeft genomineerd, is – andermaal – Arnon Grunberg de voornaamste gegadigde.

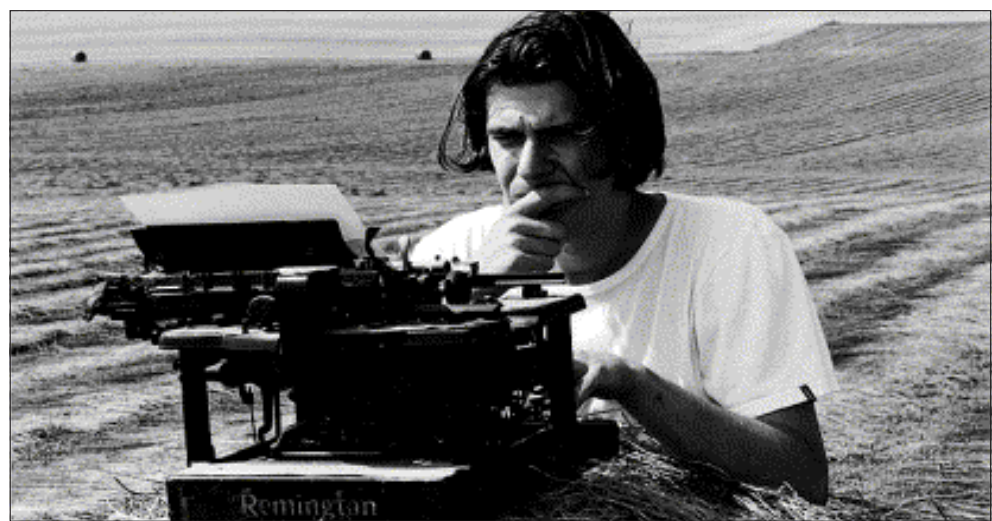
Door Theo Hakkert

AMSTERDAM ■ Van de 160 ingezonden boeken voor de Libris Literatuurprijs 2007 bleken er liefst 35 in aanmerking te komen voor de longlist – elke tien dagen een boek dat een nominatie verdient. Bij de uiteindelijke keuze voor de laatste zes voor de shortlist moest de jury met "een beetje pijn in het hart afscheid nemen van boeken die ons dierbaar zijn". En dit terwijl de jury deed voorkomen alsof het een rampjaar was. Zo slecht was het boekjaar 2006 dus helemaal niet. Niet slechter dan de jury in ieder geval.

Sterker nog, de jury heeft zo zes boeken afgewezen die de shortlist een beter aanzien zouden hebben gegeven. Dis van Marcel Möring, twee romans van Dimitri Verhulst en *Het psalmenoproer*, een van de beste romans van Maarten 't Hart. Dat geldt ook voor *Het satijnen hart* van Remco Campert en *Heb lief en zie niet om van Willem G. van Maanen*. De afwezigheid van Van Maanens boek is niets minder dan een grote schande.

■ NOMINATIES

Gerbrand Bakker - Boven is het stil
Louis van Driel - De Pruiemlaarstraat
Arnon Grunberg - Tirza
Tom Lanoye - Het derde huwelijk
Sana Valuilina - Didar en Feroek
L.H. Wiener - De verering van Quirina T.

De Vlaamse schrijver Dimitri Verhulst werd niet genomineerd. Foto: Archief GPD/Nathalie de Clercq

Maar zo gaat het nu eenmaal. Geen literatuurprijs zonder gedoe. Zouden echt de zes beste boeken worden genomineerd, dan ontstond er geen discussie. En dus is er elk jaar minstens één titel die niets op de lijst te zoeken heeft.

Dit jaar fungeert *De Pruiemlaarstraat* van Louis van Driel als kop van jut. De jury durft dit boek in één adem te noemen met de twee romans waar het de vorm mee deelt: *As I lay dying* van Faulkner en *De Metsiers* van Claus – het verhaal wordt verteld door telkens een ander personage. Een manke vergelijking als deze doet je twijfelen aan de onderscheidende vermogens van de jury, want Van Dievels roman is niet meer dan een aardige zedenschets.

Hoe is het in vredesnaam mogelijk dat deze roman is geselecteerd, terwijl de zelfde jury Dimitri Verhulst schoffteert

door hem dubbel niet te nomineren? Verhulst stond – een unicum – op de longlist met twee romans die het allebei verdienen de prijs te krijgen: *De helaasheid der dingen* en *Mevrouw Verona daalt de heuvel af*.

Laten we de jury niet de eer gunnen van een rel, maar ons beperken tot de nominaties (zie kader). De beste van de zes: *Tirza* van Arnon Grunberg. Hij is zo alom aanwezig, bij elke nominatie, maar dat mag nimmer een reden zijn hem de prijs te onthouden. Straatruoer, multicultuur, generatiekloof, 9/11 – het zit allemaal in de meest onontkoombare roman van de lijst. (GPD)

■ TV-UITZENDING

De uitreiking van de Libris Literatuurprijs is maandag 7 mei live te volgen via Nova (Ned. 2, 22.15 uur).

RECENSIE ■ DOOD PAARD MET 'SCHUUR'

Jonge veertigers likken hun wonden

★★★★

Gebeurtenis: toneelvoorstelling 'Schuur' van Rob de Graaf. **Door:** Dood Paard. **Met:** Marja Topper en Oscar van Woensel **Gezien:** 3/5, Grand Theatre, Groningen. **Publiek:** 60.

Door Peter van Strien

Van comfortabele grachtengordel-etage naar een tochtige schuur op een waddeneiland. Zo'n stap zet je niet zomaar. Thalassa en Ruprecht waren ooit extreem links maar ach, je weet hoe dat gaat. Ze studeerden en raakten in betere doen. Blevten van

zelfsprekend nog steeds bekommerd om wereldleed en verschopte medemens. Nu is de desillusie totaal en zelfs het vermoeden van een mogelijk geluk verdwenen. Ze hebben zich teruggetrokken in een niemandsland 'tussen helm en kiekendief' en bijten daar hun tanden stuk op zelfgebakken zuurdesembrood. Een rij designstoelen en een paar kunstvoorwerpen waaronder een reusachtig kleurig abstract schilderij zijn de stille getuigen van een verloren leden. In een van venijn en cynisme doortrokken dialoog komen we erachter dat hun

vlucht uit de stad een soort machteloze boetedoening is. De straf voor hun schuld aan de dood van een vriendin.

'We eten graan en groenten en we hebben het goed'. Nee dus. Het manhaftige optimisme van lekker pittige Manja Topper is verpletterend naïef of het gaat tegen beter weten in. Het wakkert hoe dan ook het zeurderige, bij wijlen harkerige cynisme van Oscar van Woensel des te fellier aan. Hij klaagt over het ongerepte landschap en zijn gerepte ziel. De taal van Rob de Graaf tilt dit verbale steekspel naar hilarische hoogten. 'Leg die bak-

steen van je ongenoegen niet in mijn schoot'. Beschaaft woorden, mooie zinnen, maar ze druipen van venijn.

Ze hebben het verkeerd gedaan. Ja. Ze hebben spijt. Ze willen wel veranderen of weggaan, maar ze kunnen niet meer kiezen. In deze voorstelling voel je het ongenoegen knarsen, de machteloosheid knagen. Het tot nul gereduceerde individu kan alleen nog maar wat pruttelen. 'We zijn groen, links en bijna dood' zegt Thalassa. Hoe verschrikkelijk je af en toe ook moet lachen, dit uurtje Dood Paard gaat door murt en been.

Voor Galili is het tijd om verder te kijken

Door Job van Schaik

GRONINGEN ■ Gebrek aan ondersteuning vanuit de lokale politiek is niet de reden waarom Itzik Galili vertrekt uit Groningen. Dat liet de Israëlische choreograaf gisteren weten vanuit Israël op de dag dat zijn vertrek bij NND/Galili Dance per 1 januari 2009 bekend werd gemaakt. "Ik wil verder kijken", zegt Galili. "Het is tijd voor verandering."

Galili, die nog ruim anderhalf jaar in Groningen werkzaam blijft, hoopt in Amsterdam, samen met collega-choreografe Krisztina de Châtel, iets nieuws te kunnen neerzetten. "We voeren daar al heel lang gesprekken over", vertelt Galili. Dat het nieuws nu naar buiten is gebracht heeft mede te maken met het feit dat de plannen steeds concreter worden. Galili: "We denken dat we een gezelschap kunnen opzetten dat, zowel economisch als artistiek, iets zal veranderen in de Nederlandse danswereld." Over het hoe en wat van het nieuwe Amsterdamse dansgezelschap, wil Galili nog geen details geven. Dat er veel jonge choreografen bij betrokken zullen worden is wel duidelijk. "Dat heb ik in Groningen ook steeds gedaan", zegt Galili.

Vanuit Galili Dance zijn diverse dansers als choreograaf doorgestroomd, met als gevolg dat Groningen nu ook een gezelschap als Club guy & roni huisvest. Galili: "Het moest wel op die manier door

het systeem in Nederland, waarbij gezelschappen als Galili Dance landelijke subsidie krijgen en de kleinere gezelschappen van lokale steun afhankelijk zijn."

In januari verklaarde Galili nog in een interview met deze krant dat hij bleef geloven in een verandering ten goede voor wat betreft het dansklimaat in Groningen, maar dat de politieke keuzes die met name door de gemeente Groningen gemaakt werden daar niet aan bijdroegen. Concreet: Galili wilde geld voor een project waarin jonge dansers een kans kregen om ervaring op te doen bij zijn gezelschap. Alleen de provincie heeft geld beschikbaar gesteld voor dat project. "Het is een kwestie van keuzes maken", zegt hij nu omzichtig. "Ik hoop dat er door mijn vertrek in de toekomst andere keuzes gemaakt worden. Zo niet, dan kan ik alleen maar zeggen: Ik heb mijn best gedaan."

Over wie hem moet opvolgen in Groningen, heeft Galili wel ideeën. "Maar het is nu te vroeg om daar al uitspraken over te doen", zegt hij. "Er zullen wel snel namen rond gaan zingen, maar we moeten het eerst maar eens rustig gaan bestuderen." Galili, die inmiddels bijna tien jaar in Groningen werkzaam is, zal zelf plaatsnemen in een commissie die over zijn opvolging zal adviseren. In oktober hoopt de stichting Noord Nederlandse Dans de nieuwe artistiek leider te kunnen presenteren.

Speelfilm

Kruistocht in spijkerbroek

Schrijfster Thea Beckman, overleden in 2004, zou zich vermoedelijk niet gestoord hebben aan het eigentijdse in de filmverse van haar boek *Kruistocht in spijkerbroek*. Zo heeft Dolf een iPod bij zich, wordt hij verliefd op Jenne (komt in het boek niet voor) en bevat het beelden van Dolfs ongeruste moeder. Ofschoon de roman toch echt vele malen indrukwekkender is dan de film, zal niemand zich erbij vervelen. Regisseur Ben Sombogaart is duidelijk met respect voor het verhaal aan de slag gegaan.

★★★★☆

Titel: Kruistocht in spijkerbroek (Video Film/Espres). **Extra's:** o.a. making of, audio-interview Beckmann en pc-game.

Thank you for smoking

Nick Taylor verdient zijn geld met zijn mond. De door Aaron Eckhart gespeelde hoofdperson in de film *Thank you for smoking* is lobbyist voor de Amerikaanse tabakswereeld. Zijn enige taak is schadebeperkings en daar slaagt hij in. Sterker nog: hij weet de waarheid zo te kanten dat het roken van sigaretten zelfs gezond lijkt. De film, die vol zit met sterke teksten en kleine grappen, is een aardige satire over de botte wereld van de tabaksindustrie.

★★★★☆

Titel: Thank you for smoking (A-Film). **Extra:** interviews.

All the king's men

Regisseur Steven Zaillian tekende voor de filming van Robert Penn Warren's boek *All the king's men*. Sean Penn speelt hierin Willie Stark, een simpele countryboy die het schopt tot gouverneur. Het verhaal wordt verteld door Jack Burden, een journalist die tegen wil en dank bevriend raakt met Stark. De sterke film kent slechts één nadeel: je kunt geen moment verslappen. Hoe fraai ook de dialogen, eenvoudig zijn ze niet.

★★★★☆

Titel: All the king's men (Columbia). **Extra:** Div. documentaires.

Met bijdragen van Hanneke van den Berg en Fred Hoogendoorn